

La Selva

ARBUCIES

bressol muntanyenc

Dormida entre muntanyes, voltada de boscos i amanyagada amb la simfonia de les arbreades atapeïdes que omplen el paisatge vigorós, apareix Arbúcies, després de la recta final que condueix a la vila tot venint de la part baixa. Alçant la vista, el castell de Montsoliu que es dreça imponent allà dalt de la muntanya, llunyà i altiu, i per sobre les muntanyes més properes, es divisien els magnífics pics de Les Agudes dominant els feréstecs indrets.

La tradició atribueix la seva fundació a pastors baixats de les muntanyes i l'origen del nom sembla que li ve de la magnífica vegetació que emmarca el seu paisatge («arbustea» del llatí «arbustum»).

L'ombra del castell de Montsoliu l'ha voltada de llegenda. De sempre, els castells esfondrats han inspirat al poble una mena d'històries esgarrifoses que han esdevingut tradició amb els anys.

D'entre les moltes rondalles que s'expliquen del lloc triem la més popular:

Donya Guillermina, dama tan il·lustre com pecadora, resta condemnada per tota l'eternitat a viure entre el runam del castell. Durant molt de temps, ningú no gosava pujar al cim de la muntanya on s'eleva. Els esperits infernals defensaven la solitud de l'ànima condemnada i cap curiós hi arribà. Els esfereïdors bruels de bous, cants tètrics de galls, bels d'ovelles i d'altres espècies d'animals es confonien amb la cridòria terrorífica de bruixes i ànimes en pena, tan punt arribava el capvespre i les boires de les valls pujaven vers el castell voltant-lo de misteri. De tant en tant, aquests esperits malignes lluitaven com foragitats i llavors la comarca rebia la fúria d'aquells éssers desfermats. Horribles tempestes assolaven els camps i esfondraven humils cabanes.

Les contínues desgràcies i misèries que aterraven els malaurats pobles i llogarrets dels voltants, van obligar a llurs habitants a escometre, fos com fos, l'empresa inversemblant de barrar els éssers malignes que tants estralls causaven.

A la fi, tot pensant dia rera dia la solució dels fets que els portaven a mal viure, resolgueren el problema oposant al poder del diable fervorosos precis a Déu. Assabentat que en fou el Senyor Bisbe, es dirigí al peu del Montsoliu i conjurà els esperits. Varen concedir un termini a la dama encantada per sortir del recinte juntament amb tot el seu seguici i li assenyalaren un nou cau a les profunditats del Gorg Negre.

La nit que finalitzà dit termini es deixà sentir cap a la banda del Castell un baladreig espadador, ensems que negres núvols s'agitaven per sobre el Montsolí, però aquesta vegada no descarregà la tempestat.

Donya Guillermina, complint l'ordre del Bisbe, s'hi llançà amb tots els seus estols cap les profunditats que se li assenyalaren. Abans però, van posar els peus sobre una roca, per esbaldregar-se amb més empena. A la roca, que encara avui se l'anomena «Roca Guillermina» restà per sempre la petjada de la dama i les seves hosts.

Al marge de les llegendes i contalles tradicionals, no podem ometre, per la seva vinculació a la història de la vila, els noms de tota una sèrie de fills preclars que veieren la llum a l'empar de las cingleres arbucienques i en llurs quefers pel camí de la vida mai oblidaren el petit racó natal, guanyant llores que li ofrenaren. Sobresortiren en el camp de la medicina, de la guerra, de la religió, de l'art... tals foren Ricard Cortada, Joan Falgaroles, Pau Oliva, Enric Palahí... Aquest últim publicà «Memoria de la epidemia del Cólera morbo en 1865 en la guarnición de Barcelona»; causas de su aparición y desarrollo en los cuarteles, etc.» que redactà juntament amb en Nemesi Gili i Casanovas i fou llegida a l'Acadèmia Mèdica del Cos de Sanitat Militar.

El Dr. Cortada també publicà en 1890 un treball titolat: «Breve reseña de las aguas minerales-medicinales de Arbucias».

Com podem veure, els metges arbucienques tingueren gran preponderància en les qüestions del seu ram el segle passat. Cal destacar així mateix, l'arbucienca Jaume Moragas, un dels herois catalans que més es distingiren quan la Guerra de Successió. L'any 1715 fou decapitat a Barcelona.

Tot pujant la carretera de Viladrau, si ens endinsem cap a l'esquerra i seguim la ziga zaga

de rústecs viarenys basquetans, arribarem al Pujol, en les contrades del qual tingué lloc la cèlebre i genial emboscada que desfeu tot un regiment de guàrdies valons, i que tot seguit narrem:

El general borbònic Bracamonte es trobava a Vic en situació apurada. A Manlleu els somatents de Lluçanès li havien derrotat un destacament i arreu es trobaven les tropes castellanques amb partides armades. Es preveia un alçament dels vigatans. Demanà socors al Duc de Pòpuli i aquest des d'Hostalric li passà els regiments de Newport i Ostende als qui acompanyaven els cavalls de la guarnició d'Hostalric.

750 homes formaven el total del destacament que es dirigia a Vic. Arribaren a Arbúcies el 13 de gener de 1714. El comportament d'aquesta gent a la població tingué molt de desitjar. Es creien els amos i tractaren a tothom amb excessiu despotisme. Els arbucienques d'indignaren i sollicitaren l'ajut dels somatents dels pobles veïns. Tots hi acudiren com un sol home i l'endemà, quan les tropes de Felip V es disposaven a marxar, van quedar barrats a l'emboscada preparada al Pujol, dirigida pels paisans Francesc Puig i Isidre Pujetó.

Foren preses cinc banderes als borbònics i tres d'elles enviades pels d'Arbúcies, com gloriosos trofeus, als pobles que havien pres part a la gesta: Sant Hilari, Espinelves i Viladrau.

Segons la tradició tan sols restà un guardia való amb vida, el qual fou pres. Però calia deixar-lo lliure perquè ell fes coneixedor al seu rei del desastre sofert. I així ho van fer els arbucienques, satisfets de la seva proesa.

D'ençà de llavors va néixer la dita:

«Gent d'Arbúcies
gent d'astúcies
mata valons...».

Maruja ARNAU GUEROLA